

297. Serényfalva, Ófalu

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk

2007 márciusában helyszíni szemlét végeztem a határrészben. A lakott területtől É-ra a Keleméri-patak Ny-i oldala mentén futó domb patak felé eső lábán, a szántott felszínen, 500×250 m kiterjedésű területen nagy mennyiségű 14–15. századi kerámiatöredék és égett tapasztásmaradvány került elő. A régészeti lelőhely feltehetően azonos a középkori Málé faluval. A régészeti lelőhely D-i felére a jelenkori Serényfalva házai már rátelepültek.

A leletek a miskolci Herman Ottó Múzeumba kerültek.

PUSZTAI TAMÁS

298. Sióagárd, Ágoston-pusztá

(Tolnai út alatti-dűlő)

(Tolna megye) I

A területen 1978-ban egy üzemi út számára átvágott dombnál a gépek által megbolygatott avar és római kori sírok kerültek elő. Azóta a terület erőteljesen lekopott, így a 2007. november 22-én végzett terepbejárásunk során a felületen – szinte a teljes igénybe venni kívánt szakaszon – emberi csontmaradványokat találtunk.

GAÁL ATTILA

299. Siófok-Balatonkiliti, Asztalos utca 2.

(Somogy megye) Ő, Á, Kö

A balatonkiliti középkori eredetű templom közelében, az Asztalos u. 2. sz. alatti ingatlanon házalap kiásása közben 2007 októberében végzett régészeti felügyelet során két melléklet nélküli (feltehetőleg középkori) temetkezés mellett több csontváz töredék, Árpád-kori (13–14. sz.) objektum mellett egy őskori és kevés középkori kerámiatöredék került elő.

Munkatársak: Cserép Tamás, Nyári Zsolt.

HONTI SZILVIA – NÉMETH PÉTER GERGELY

300. Siójut, Hermecz-föld

(Somogy megye) Á, Kk, Tő, Kű

2007. július 23. és augusztus 3. között feltártuk a középkori Siójut templomát a Hermecz-föld, Lábadi-tanya nevű lelőhelyen. A lelőhely már korábban is ismert volt, még Pesty Frigyes említette meg a 19. században készült összeírásában, 1979-ben pedig a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága részéről Bárdos Edith végzett terepbejárást és lokalizálta az egyházat és a középkori települést. 2006-ban egy limogesi körmeneti kereszthez tartozó korpuszt találtak a szántásban. A lelet odavonzotta a környék fémkeresőit, és féltő volt, hogy az illegális kutatásokkal a templom esetlegesen megmaradt falaiban is kárt tehetnek.

Kevés adattal rendelkezünk a juti templommal kapcsolatban, még védőszentjének neve is a múlt ho-

mályába vész. Templomát 1335-ben említik, tehát a 14. sz. elején már biztosan állnia kellett, 1524-ben pedig plébánosáról hallunk a forrásokban. A 14. században Jut heti piaccal, vámmal és révvél rendelkező, jelentősebb település volt. A templom a faluval együtt a török hódoltság korában pusztult el.

Az ásatásokat ott kezdtük meg, ahol a legtöbb kőtörmelékét észleltük. Az egyik kutatóárokban már az első nap rábukkantunk a templom D-i falának (illetve falalapozásának) egy szakaszára, amely a szántás alatt, a felszíntől kb. 30 cm mélyen jelentkezett. Ez a fehér, meszes habarcsba ágyazott mészkőből rakott falrészlet legépebb szakaszán kb. 60 cm mélyen és általában 70–80 cm szélességben folytatódott, és kivétel nélkül már az eredeti fal alapozási szintjéhez tartozott. Sajnos a felmenő falakat már korábban elhordták.

A templom szentélye külső oldalán félkörívesen, belül egyenesen zárult, ami azt eredményezte, hogy épp a sarkokon volt legkeskenyebb a fal szélessége (45 cm), ezért a későbbiekben ide egy-egy 110×90 cm-es támpillért építettek, amelyek esetében a köveket sárgásabb színű habarcsba rakták. Az É-i támpillér vonalához igazodva egy koporsós temetkezést találtunk. A templom É-i oldalát szintén keskenyebbre alapozták. Ide csatlakozott egy kisebb bővítmeny, feltehetően sekrestye (esetleg csontház), melynek alapozását már kevésbé mélyítették le, és a falakat is hevenyészettebb módon rakták. A helyiség É-i fala alatt egy sír feltárását észleltük, tehát az építése idején a temető már létezett. A templom belső mérete 8×3,5 m, külső mérete 10×5 m, míg a hozzá csatlakozó bővítmeny belvilága 2,8×2,2 m volt. A templom bejáratának meghatározása a Ny-i fal nagymértékű lepusztultsága miatt kérdéses, akár a D-i oldalon tapasztalt kisebb hiátusnál is lehetett.

A falak egységes kő-, és habarcs törmelékekkel, emberi csontokkal vegyes bolygatott rétegből kerültek elő. Ennek egyik oka, hogy a templom pusztulása után a kőanyagot kitermelték, aminek során a falak mentén nagyobb, úgynevezett rablógödröket ástak és így megbolygatták a sírokat is. Másik oka a mélyszántásban rejlik. Összesen 11 sírt tártunk fel, ebből 10 sír a templom Ny-i részéből került elő, és feltehetően az alapító kegyúr, illetve annak leszármazottjainak maradványait rejtette. A sírok közül egy kisgyermek mellett egy állapotos nő és magzata vázát, illetve egy feltehetően gerincbántalmakkal küszködő, talán púpos nő vázát is feltártuk. Egyes sírokat a későbbi rátemetkezésekkel, illetve rablógödrök ásása során bolygattak meg. Az É-i bővítmeny betöltéséből egy vöröses színű, balatonfelvidéki kőből faragott kapu szemöldökkő-töredéke került elő. Az ásatás során két ezüst pénzérmét találtunk, az egyik II. Ottokár (1251–1276) bécsi dénárja, a másik Luxemburgi Zsigmond (1387–1437) quaringja, amely a templom korát a 13–15. sz. közé helyezi. Annyi azonban bizonyos, hogy a templomot a török korig használták, amire a további leletek (a nagyszámú koporsószőg és kerámiatöredék mellett ökörpatkó, vaskés, bronz

a miénkhez hasonló hagymafejes fibula volt. Mind a három sír a Szerb templom mellett ill. a múzeum bejáratánál került elő, akárcsak mostani sírjaink.

A késő római sírok felett Árpád-kori településnyomokat észleltünk (égett patics, vonaldíszes fehérre égetett kerámiatöredékek, vasdarab, őrlőkőtöredék).

OTTOMÁNYI KATALIN

321. Szentkirály, Jenei-tanya

(Bács-Kiskun megye) A

2007. április 3-án bejelentés nyomán helyszíni szemlét tartottam, mert erdőtelepítés során nagy mennyiségű cserepet gyűjtöttek be. Helyi lakos kísért ki a helyszínre és szolgáltatott információt. A területen 50 cm mélyen forgatták meg frissen a talajt, korábban szántó volt itt. Két helyszínen koncentráltak a cserepek.

Az „A” részen egy kb. 15×15 m területen elszórtan állatcsontok, kézzel formált rossz minőségű népvándorlás kori töredékek hevertek.

A „B” területen, ettől kb. 100 m-re egy kb. 80×50 m területen láttunk kerámiatöredékeket. Ennek közepén egy 5×10 m-es részen hamus szürke talaj jelezte az objektum nyomát, melyben igen nagy mennyiségű kerámia volt koncentráltan, közte paticsdarabokkal. A látottak alapján egy kisebb avar telep elszórt telepjelenségeire gondolunk. A hamus szürke folt bizonyosan egy felszagotott kemence nyomait jelzi.

A táj kisebb homokdombvonulatokkal szabdalta, a terepbejárás során elválasztott két rész talán nem csak korban tartozik össze, a homokmozgás intenzív a területen még ma is.

ROSTA SZABOLCS

322. Szentpéterszeg, Tóköz

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza

2007 júniusában Szentpéterszeg és Gáborján között optikai kábel fektetésére került sor. A földmunkák közben a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatóságának munkatársai régészeti felügyeletet végeztek. A keskeny kábelárok 300 m hosszan érintette a Szentpéterszeg határában levő lelőhelyet, amely a Gáborjánba vezető országút jobb oldalán, a falu K-i szélén, a Berettyó-folyó régi és mára már kiszáradt medrének partján, egy alacsony homokdombon található.

A 300 m hosszan és 1,6 m szélesen lehumuszolt lelőhelyen 32 régészeti objektumot észleltünk, a feltárt objektumokból 26 bronzkorinak, 6 római császárkoriának bizonyult. Feltártuk a *késő bronzkori* Gáva-kultúra 20 gödrét, 5 árkát és egy kemencéjét. A gödrök nagyméretűek, mélyek és rendkívül leletgazdagok voltak, többségük jócskán túlnyúlt a feltárható terület határán. Betöltéseikben gyakoriak voltak az átégett paticsos, faszenes rétegek. A nagyméretű kemence agyagból készült és vörösre égett. Az árkok szinte mind É-D-i irányúak voltak. A bronzkori objektumokból

kőszerszámok, rengeteg állatcsont és kerámiatöredék, paticsdarab került napvilágra.

A 4 római császárkori (*szarmata*) sír szabályos téglalap alakú, D-É-i tájolású, és rabolt volt. A feldúlt, gyakran nagyon hiányos csontvázak mellett sok üveg-paszta- és borostyángyöngyöt, bronz karperecet, ruhadísz és korrodált vasdarabokat találtunk. Egy árkot és egy gödröt is feltártunk ebből a korszakból.

Munkatársak: Balogh Csaba ásatási technikus, Faur Zoltán fotós.

KOLOZSI BARBARA – SZOLNOKI LÁSZLÓ

323. Szerecseny határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Ró, Á, Kk, Kú

2007. augusztusban terepbejárást végeztem a tervezett vasúti pályakorrekció nyomvonalán Gyömöre, Szerecseny, Gyarmat és Gecse térségében. A Szerecseny közigazgatási területére eső szakaszon három új régészeti lelőhelyet azonosítottam, és egy már korábban is ismert lelőhelyre vonatkozóan jutottunk új adatokhoz.

Belsőpatácsi-dűlő I. (MRT 4. k. 71/2 lh.): A lelőhely Szerecseny É-i szélétől kezdődően egy enyhe homokháton hosszan húzódik É felé. A területen 1967-ben szórva nyosan római kori és Árpád-kori kerámiatöredékeket, valamint néhány tegulát gyűjtöttek. A lelőhely jelentős része ma parlagon hever. A vizsgált nyomvonalról É-ra egy nagyobb feltárcsázott tarlón és a mellette elterülő keskeny, lucernával és ritkás fűvel fedett parcellán (az utóbbiakon nagyon nehéz észlelési feltételek mellett) elszórtan Árpád-kori (bogrács is), római kori, és kevesebb őskori cserépdarabot találtam (újkoraiak kíséretében), valamint egy kovatöredék is előkerült. A telepnyom Ny-i irányban nagyobb területre terjed ki, mint azt korábban feltételezték. Dél felé a tervezett vasúti nyomvonal és a régi sínpár közötti részen is találtam néhány apró, jellegtelen Árpád-kori cserepet, az itt erősen elgazosodott tarlóban.

Belsőpatácsi-dűlő II.: Az iménti lelőhelytől DNy felé az új vasúti nyomvonal és a nyomvonalat keresztező fasor két oldalán – részben kukoricában, részben feltárcsázott tarlón – elszórtan Árpád-kori és kisebb számban késő középkori edénytöredékek jelentkeztek. A telepnyom egy ÉNy-DK-i irányban elnyújtott enyhe domborulatán helyezkedik el. A leletek többnyire apró, jellegtelen oldaltöredékek.

Belsőpatácsi-dűlő III.: Közvetlenül az Ilonka-pusztai bekötőút mellett, az új és a jelenlegi vasúti nyomvonal közötti részen középkori, kora újkorai és újkorai kerámiatöredékek kerültek elő, középkoriak nem nagy számban.

Őrház (18/a lh.): A szerecsenyi vasúti megállótól és a község kertvégeitől Ny-ra viszonylag egyenletes felszínen elszórtan középkori és 16–18. sz. közé keltezhető kerámiaanyagot gyűjtöttem. A rendkívül tarka, változatos cserépanyag viszonylag nagy területen jelentkezett, de sehol sem mutatott nagyobb intenzitást.

TAKÁCS KÁROLY